

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 558/2016 -24

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 30. novembra 2016 v senáte zloženom z predsedu Milana Ľalíka, zo sudkyne Marianny Mochnáčovej a sudcu Petra Brňáka o sťažnosti [REDACTED], zastúpenej advokátom JUDr. Alexandrom Farkašovským, Pri jazdiarni 1, Košice, vo veci namietaného porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 34 P 46/2012 takto

r o z h o d o l :

Základné právo [REDACTED] na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 34 P 46/2012 porušené nebolo.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. I. ÚS 558/2016-10 zo 14. septembra 2016 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľka), ktorou namietala porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 34 P 46/2012 (ďalej len „napadnuté konanie“).

2. Sťažovateľka návrhom na začatie konania o zvýšenie výživného pre jej maloletého syna [REDAKOVANÉ], ktorý podala na okresnom súde 4. apríla 2012, iniciovala konanie o zvýšenie výživného pre maloleté dieťa. Od podania návrhu ubehli viac ako 4 roky a napriek tomu, že ústavný súd už v tomto konaní konštatoval zbytočné prietahy vo svojom náleze sp. zn. III. ÚS 238/2014 z 13. mája 2014, sťažovateľka sa domnieva, že okresný súd nepostupuje sústredene, plynulo a efektívne, čo má za následok prehlbovanie jej pocitu právnej neistoty a nedôveru v súdnictvo. Poukazuje pritom na ustanovenie § 176 ods. 3 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení účinnom v čase začatia dotknutého konania, podľa ktorého má súd rozhodnúť bez zbytočného odkladu, najneskôr do 6 mesiacov od začatia konania.

3. Sťažovateľka na základe skutočností uvedených v sťažnosti navrhuje, aby ústavný súd vo veci rozhodol nálezom, ktorým vysloví porušenie jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v predmetnom konaní, prikáže okresnému

súdu konať bez zbytočných prietáhov, prizná jej finančné zadost'učinenie v sume 5 000 €, ako aj náhradu trov právneho zastúpenia na účet jej právneho zástupcu.

4. Okresný súd sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril k prijatej sťažnosti podaním sp. zn. 1 SprV 410/2016 doručeným ústavnému súdu 14. októbra 2016, v ktorom vyjadril súhlas s upustením od verejného pojednávania vo veci v konaní pred ústavným súdom a poskytol stručný prehľad procesných úkonov súdu, ako aj účastníkov napadnutého konania, z ktorého vyplývajú tieto podstatné skutočnosti:

Sťažovateľka 4. apríla 2012 doručila okresnému súdu návrh na začatie konania, predmetom ktorého je zvýšenie výživného na maloletého syna [REDACTED]. Vec bola zapísaná do registra P a pridelená na rozhodnutie sudkyňi [REDACTED]. Okresný súd po doručení návrhu zabezpečil prípravu pojednávania podľa ustanovenia § 114 Občianskeho súdneho poriadku, 23. apríla 2012 odoslal výzvy a poučenia účastníkom konania, odporcovi a kolíznemu opatrovníkovi návrh na začatie konania, aby sa k nemu písomne vyjadrili, požiadal Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Košice o prešetrenie pomerov v rodine a podanie správy. Prvé pojednávanie vo veci okresný súd nariadil na 16. apríl 2013. Termín tohto pojednávania bol však zrušený z dôvodu práceneschopnosti zákonnej sudkyne. Po nástupe sudkyne [REDACTED] na materskú dovolenku bola vec 16. mája 2013 pridelená na rozhodnutie sudkyňi [REDACTED]. Ďalší termín pojednávania bol nariadený na 7. október 2013. Na toto pojednávanie sa nedostavil odporca. Pojednávanie bolo odročené na 16. december 2013. Na pojednávaní 16. decembra 2013 okresný súd vypočul (sťažovateľkinu, pozn.) matku a otca mal. dieťaťa a pojednávanie odročil na účely vykonania ďalšieho dokazovania na 24. február 2014. Tento termín pojednávania bol zrušený z dôvodu práceneschopnosti zákonnej sudkyne. Sudkyňa [REDACTED] 30. apríla 2014 odišla do starobného dôchodku. Za uvedené obdobie ústavný súd konštatoval zbytočné prietahy v konaní nálezom sp. zn. III. ÚS 238/2014 z 13. mája 2014. Keďže uvedené obdobie bolo predmetom skúmania ústavného súdu, pri opakovanej sťažnosti ústavný súd už neposudzoval obdobie súdneho konania pred vydaním tohto nálezu.

5. Okresný súd ďalej uviedol, že 5. mája 2014 bola vec pridelená sudkyňi [REDAKOVANÉ]. Dňa 18. augusta 2014 bol nariadený nový termín pojednávania na 24. september 2014, ktoré však bolo odročené na žiadosť právneho zástupcu povinného. Ďalšie pojednávanie bolo nariadené na 28. október 2014, avšak taktiež bolo odročené bez rozhodovania vo veci na 10. marec 2015. Dňa 24. novembra 2014 bolo vypracované dožiadanie na britský súd na účely výsluchu otca maloletého, ktoré bolo realizované na základe dohody na poslednom pojednávaní. Od 15. januára 2015 bola vec pridelená sudkyňi [REDAKOVANÉ]. Ďalší termín pojednávania bol nariadený na 5. august 2015 a ďalšie pojednávanie po jeho uskutočnení bolo odročené na 19. október 2015. Na tomto pojednávaní bola uložená poriadková pokuta otcovi maloletého, pretože nepredložil potrebné doklady na výzvu okresného súdu. Ďalšie pojednávanie určené na 7. december 2015 bolo odročené bez prerokovania veci, pretože sa ospravedlnil právny zástupca otca maloletého. Dňa 24. februára 2016 bol predložený prepis výsluchu britským súdom preložený do slovenského jazyka všetkým účastníkom konania. Pojednávanie nariadené na 3. jún 2016 však bolo odročené bez prerokovania pre ospravedlnenie právneho zástupcu matky aj otca na 7. október 2016. Na poslednom pojednávaní okresný súd schválil dohodu rodičov. Vec bola právoplatne ukončená, keďže účastníci konania sa vzdali práva podať odvolanie.

6. Predseda okresného súdu na záver uviedol, že v napadnutom konaní zistil určité obdobia nečinnosti spôsobené predovšetkým odchodom zákonnej sudkyne na materskú dovolenku, odchodom ďalšej sudkyne, ktorej bol spis pridelený, do starobného dôchodku a následne vrátením spisu sudkyňi po jej návrate z rodičovskej dovolenky.

7. Pre úplnosť je potrebné uviesť, že sťažovateľka podala 15. apríla 2015 sťažnosť pre prietahy, ktorá však bola odmietnutá uznesením sp. zn. III. ÚS 370/2015, keďže ústavný súd nevzhliadol zbytočné prietahy v konaní v sledovanom období od 13. mája 2014 do vydania predmetného uznesenia zo 14. júla 2015.

8. Právny zástupca sťažovateľky listom zo 4. novembra 2016 doručeným ústavnému súdu 7. novembra 2016 vyjadril súhlas s upustením od verejného pojednávania vo veci

a reagoval na vyjadrenie okresného súdu v tom zmysle, že súhlasí s konštatovaním predsedu okresného súdu o určitých obdobiach nečinnosti. Ospravedlnením však nemôžu byť personálne zmeny či skutková stránka veci, a to predovšetkým skutočnosť, že odporca žije vo Veľkej Británii.

9. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

10. Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

11. Sťažovateľka sa sťažnosťou domáhala vyslovenia porušenia svojho základného práva zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

12. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných prietahov.

13. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

14. Ústavný súd si pri výklade práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote. Z uvedeného dôvodu nemožno v obsahu týchto práv vidieť zásadnú odlišnosť (II. ÚS 55/98, I. ÚS 28/01, I. ÚS 20/02).

15. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov (i práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote) je podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 220/04, IV. ÚS 365/04).

16. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú: právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka konania a postup samotného súdu. Za súčasť prvého kritéria sa považuje aj povaha prerokúvanej veci.

17. Pokiaľ ide o kritérium zložitosť veci, ústavný súd konštatuje, že dĺžka napadnutého konania o určenie výživného pre maloleté dieťa podľa jeho názoru nebola závislá od právnej zložitosti veci, čo uviedol aj okresný súd. V danom prípade nie je možné hovoriť o skutkovo zložitejšej veci z dôvodu, že odporca žije a pracuje vo Veľkej Británii, na druhej strane je však potrebné uviesť, že rozhodnutie okresného súdu ustáliť skutkový stav potrebný pre prijatie rozhodnutia vo veci sťažovateľky prostredníctvom výsluchu odporcu realizovaného formou právneho styku s cudzinou nemožno považovať za nesústredené rozhodnutie, tak ako to konštatoval ústavný súd vo svojom predošlom rozhodnutí (uznesenie sp. zn. III. ÚS 370/2015 zo 14. júla 2015).

18. Ďalším kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval existenciu zbytočných priet'ahov v napadnutom konaní, bolo správanie sťažovateľky. Ústavný súd zistil, že sťažovateľka vyvíjala aktivitu, pokiaľ ide o urýchlenie postupu okresného súdu, a to sťažnosťami pre priet'ahmi adresovanými predsedovi okresného súdu, ako aj opakovanými

sťažnosťami adresovanými ústavnému súdu. Správanie sťažovateľky v napadnutom konaní pred okresným súdom možno vyhodnotiť ako také, ktoré v zásade neprispelo k predĺženiu doterajšej doby konania okresného súdu.

19. Pokiaľ ide o postup okresného súdu v posudzovanom konaní, ústavný súd, vychádzajúc zo sťažnosti sťažovateľky a vyjadrení účastníkov, je toho názoru, že v posudzovanom období nedochádzalo zo strany okresného súdu k nesústredenému postupu. Pokiaľ ide o posudzované obdobie od vydania nálezu ústavného súdu 13. mája 2014 do rozhodnutia ústavného súdu o odmietnutí sťažnosti 14. júla 2015, ústavný súd nevzhladol dôvod, pre ktorý by sa mal odchýliť od predchádzajúceho právneho záveru vysloveného v uznesení sp. zn. III. ÚS 370/2015, podľa ktorého v sledovanom období nezistil zbytočné prietahy v postupe okresného súdu. Pokiaľ ide o nadväzujúce obdobie v konaní pred okresným súdom až do jeho právoplatného skončenia, úkony okresného súdu smerovali k odstráneniu právnej neistoty sťažovateľky, čo je hlavným účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov (II. ÚS 61/98), a jeho postup sa v tomto období zjavne nevyznačoval takými významnými prietahmi, ktoré by bolo možné vzhľadom na predmet konania kvalifikovať ako zbytočné prietahy v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy.

20. Ústavný súd vychádzal z doterajších úkonov okresného súdu, ktorý nariadil spolu päť pojednávaní (5. augusta 2015, 19. októbra 2015, 7. decembra 2015, 3. júna 2016 a 7. októbra 2016), pričom okresný súd musel viacero odročiť z dôvodu ospravedlnenia sa na strane právneho zástupcu otca alebo sťažovateľky. Po doručení výsluchu odporcu britským súdom (24. februára 2016), okresný súd zabezpečil jeho preklad a následne ho predložil účastníkom konania, aby sa k nemu mali možnosť vyjadriť. Napokon za rozhodujúcu považuje ústavný súd aj skutočnosť, že v danej veci o návrhu na zvýšenie výživného okresný súd už právoplatne rozhodol v merite veci 7. októbra 2016.

21. V prípade, keď ústavný súd zistí, že postup všeobecného súdu sa nevyznačoval takými významnými prietahmi, ktoré by bolo možné kvalifikovať ako zbytočné prietahy v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy, nevysloví porušenie základného práva zaručeného v tomto

článku (II. ÚS 57/01, III. ÚS 30/03) alebo ho odmietne ako zjavne neopodstatnený (I. ÚS 17/01, I. ÚS 57/01, I. ÚS 27/02, III. ÚS 199/02, I. ÚS 197/03, I. ÚS 35/04, I. ÚS 38/04).

22. Niet pochýb o tom, že okresný súd v napadnutom konaní (vzhľadom aj na povahu veci) rozhodoval pomerne dlho, vo veci však meritórne rozhodol, pričom celková doba rozhodovania okresného súdu bola ešte na hranici ústavnej akceptovateľnosti. Ústavný súd na základe uvedeného preto považoval celkovú dobu posudzovanej časti konania vedeného okresným súdom pod sp. zn. 34 P 46/2012 za zodpovedajúcu požiadavke prerokovania veci bez zbytočných prietáhov vyplývajúcej zo základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

23. Vzhľadom na uvedené dôvody ústavný súd nevyslovil porušenie základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní, tak ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia.

24. Sťažovateľka okrem vyslovenia porušenia označených práv navrhla, aby ústavný súd svojím rozhodnutím prikázal okresnému súdu konať vo veci bez zbytočných prietáhov, a domáhala sa aj priznania primeraného finančného zadosťučinenia a trov právneho zastúpenia.

25. Podľa ustanovenia § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde ak sa základné právo alebo sloboda porušili rozhodnutím alebo opatrením, ústavný súd také rozhodnutie alebo opatrenie zruší. Podľa odseku 4 citovaného ustanovenia zákona o ústavnom súde môže ústavný súd priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadosťučinenie. Z uvedeného vyplýva, že tieto výroky sú viazané na vyhovenie vo veci samej. Keďže v uvedenom prípade ústavný súd vyslovil, že základné právo, ktorého porušenie sťažovateľka namietala, porušené nebolo, uvedenými návrhmi sa pri svojom rozhodovaní už nemusel zaoberať.

26. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uložiť niektorému z účastníkov, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy. Keďže sťažovateľka v konaní neuspela, nepripadalo do úvahy, aby sa ústavný súd zaoberal jej návrhom na náhradu trov konania.

27. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 30. novembra 2016